

ความสำเร็จในการคัดแยกขยะมูลฝอยของจังหวัดตราด

รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

๑. การบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบการรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ในการจัดการขยะมูลฝอย Clusters ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มพื้นที่ขนาดเล็ก (S) คือ กลุ่มที่มีปริมาณขยะมูลฝอยรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ตัน/วัน จำนวน ๕ กลุ่ม มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน ๒๔ แห่งเข้าร่วมปริมาณขยะมูลฝอยรวมทุก Clusters จำนวน ๑๑๓ ตัน/วัน

๒. การบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีแหล่งกำจัดขยะมูลฝอยเองจำนวน ๘ แห่ง ปริมาณขยะมูลฝอยรวม ๒๖ ตัน/วัน

๓. การบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบ Zero Waste เป็นปรัชญาที่ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่นำกลับมาใช้ใหม่ เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นการลดปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นให้เหลือน้อยที่สุด โดยการใช้หลักในการมีส่วนร่วมลดและคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทางตามหลักการ ๓ ข. คือ ใช้น้อยลง ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ (๓Rs: Reduce Reuse Recycle) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน ๑๑ แห่งที่ดำเนินการ

แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของจังหวัดตราด

๑. ขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลัก ๓Rs คือ การใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ ภายใต้หลักการพระราชรัฐ รวมถึงการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทางเป้าหมายคือ “ตราดสะอาด” โดย

๑) ทำความสะอาดถนนสายหลักเป็นลำดับแรก เริ่มตั้งแต่พื้นที่ประตูทางเข้าจังหวัดในเขตอำเภอเขาสมิงจนถึงสุดจังหวัดที่อำเภอแหลมงอบ อำเภอคลองใหญ่ และอำเภอโป่งไร่ โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ ๒ ข้างทางให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและจัดเก็บขยะมูลฝอยพร้อมรถบรรทุกให้ประชาชนมีจิตสำนึกไม่ทิ้งขยะมูลฝอยในบริเวณสองข้างทางทั้งนี้ดำเนินการต่อเนื่องไปจนถึงถนนสายรองด้วย

๒) ตรวจสอบป้ายประชาสัมพันธ์ที่ติดตั้งในถนนสายหลักและสายรองที่ชำรุดเสียหายโดยให้เจ้าของหรือหน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการปรับปรุงหรือรื้อถอนให้เรียบร้อย

๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีท่าเรือในพื้นที่ให้แจ้งผู้ประกอบการดูแลเรื่องความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่รวมทั้งห้องน้ำพร้อมทั้งขอความร่วมมือให้ติดตั้งถังขยะแบบแยกประเภทบริเวณท่าเรือหรือในเรือข้ามฟาก

๔) จัดกิจกรรมหน้าบ้านน้อมมองโดยการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหน้าบ้านเรือนให้สะอาดและสวยงาม

๕) จัดหาสถานที่และอุปกรณ์ พร้อมกับกำหนดจุดรวบรวมขยะมูลฝอยของครัวเรือนและหมู่บ้าน/ชุมชนให้ชัดเจนและเพียงพอ กำหนดเส้นทางการเก็บขนขยะมูลฝอยในพื้นที่ เพื่อหลีกเลี่ยงการจราจร การป้องกันไม่ให้ขยะมูลฝอย น้ำ หรือสิ่งอื่นที่เกิดจากการขนขยะมูลฝอยตกหล่นรั่วไหลออกจากอุปกรณ์ หรือยานพาหนะรวมทั้งป้องกันปัญหากลิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย หรือคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วย

๖) นำอาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก (อถล.) ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตหรือบริบทของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน พร้อมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการคัดแยกขยะมูลฝอย ตั้งแต่ต้นทางหรือแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย ตั้งแต่ระดับครัวเรือน ส่วนราชการ ร้านค้า ตลาดสด หอพัก โรงแรม ห้างสรรพสินค้า และสถานประกอบการ เป็นต้น

๗) ตัดป้ายรณรงค์ประชาสัมพันธ์เชิญชวนเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงปัญหาและพิษภัยที่เกิดจากขยะมูลฝอย

๘) รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกและลดการใช้กล่องโฟม โดยการใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (No Foam No Plastic)

๙) การสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ติดตั้ง ถังขยะอินทรีย์หรือถังขยะเปียกครัวเรือน

๒. การขับเคลื่อนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตามบริบทของพื้นที่ ได้แก่

- พื้นที่เกาะ เกาะสะอาด

- พื้นที่ปกติ หมู่บ้าน/ชุมชน อปท. . ตำบล และอำเภอสะอาด

- พื้นที่ Zero Waste ต้นแบบการเป็นพื้นที่บริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ซึ่งเทศบาลตำบล

ตะก่าง อำเภอเมืองตรัง ได้ดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นแบบอย่าง Best Practice สามารถเป็นต้นแบบ เป็นสถานที่ศึกษาดูงานของหน่วยงานต่างๆ โดยเทศบาลตำบลตะก่างมีแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลตระก่างและหมู่บ้านที่มีการจัดการขยะมูลฝอย ล่าสุดได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น ประจำปี ๒๕๖๑ ด้านการบริหารจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย จากกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑ โดยมีที่มาและแนวทางดำเนินการดังนี้

ที่มาของปัญหา

จากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนตำบลตะก่าง เช่น การกินอาหารไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ การกินอาหารที่ปนเปื้อนสารเคมี การกินอาหารรสจัด และเรื่องการรักษาความสะอาดภายในบ้านเรือน ชุมชน การจัดการขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนที่ไม่เหมาะสมทำให้เกิดทั้งโรคติดต่อ และโรคไม่ติดต่อขึ้นภายในตำบลตะก่าง

ตำบลตะก่างจึงได้มีแนวคิดที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการจัดทำโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดโรคมะเร็ง ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือดขึ้น โดยให้หมู่ที่ ๒ เป็นพื้นที่นำร่อง และมีแนวคิดการขยายเครือข่ายหมู่บ้าน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ครอบคลุมทั้งตำบล จึงได้จัดทำโครงการ “สิ่งแวดล้อมดี ชีวิตปลอดภัย บริโภคปลอดภัย ภายใต้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยและพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนนำไปสู่ตำบลจัดการสุขภาพ โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ห่วงที่ ๑ พอประมาณ

บริบทของตำบลตะก่าง มีพื้นที่กว้าง เป็นชุมชนกระจาย มีงบประมาณน้อย ไม่เพียงพอต่อการพัฒนา มีความเป็นอยู่แบบครอบครัว เครือญาติ ส่วนใหญ่อาศัยการพึ่งพา พึ่งพิง ร่วมคิด ร่วมทำ ชุมชนเข้มแข็ง

ห่วงที่ ๒ มีเหตุมีผล

๑. ท้องถิ่นมีรถขยะ มีถังขยะ แต่ยังไม่สามารถจัดการขยะได้ และที่ทิ้งขยะมีอยู่อย่างจำกัด

๒. ลดรายจ่ายจากการทิ้งขยะมีรายได้จากการขายขยะ ช่วยลดรายจ่ายของท้องถิ่น ท้องถิ่นใช้งบประมาณทำอย่างอื่นได้ (ลดป่วยลดโรค)

ห่วงที่ ๓ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสร้างการมีส่วนร่วม และหลักการที่พึ่งตนเอง (ปัญหาเกิดจากพฤติกรรม ต้องแก้ด้วยพฤติกรรม) ถ้าทุกคนมีพฤติกรรมที่ดีก็จะส่งผลต่อการพัฒนาบ้านเมืองในอนาคตที่ดีได้

จุดเริ่มต้น/แรงจูงใจในการบริการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน

เทศบาลตำบลตะกุง ไม่มีระบบการจัดการขยะที่ใช้รถขยะและถังขยะ แต่เนื่องจากบ้านเรือนที่อยู่อาศัยภายในตำบลตะกุงมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น เทศบาลตำบลตะกุงจึงได้เริ่มศึกษาดูงานในพื้นที่หมู่ ๘ บ้านพรงสน ตำบลบางปิด อำเภอลำปาง จังหวัดตราด หลังจากศึกษาดูงานแล้วได้มีการจัดทำโครงการกำจัดขยะระดับครัวเรือนสู่บ้านนำอยู่ รุ่นที่ ๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๖๒ ครัวเรือนด้วยความสมัครใจ ซึ่งต่อมาได้ดำเนินการต่อเนื่องทุกปี โดยได้รับความร่วมมือจากประชาชนภายในตำบลตะกุงเป็นอย่างดี

เกิดคณะทำงานการจัดการขยะอย่างเต็มรูปแบบ

๑. มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้สนใจเข้าร่วม
๒. แต่งตั้งคณะทำงานจัดการขยะระดับตำบลโดยชุมชนมีส่วนร่วม
๓. มีการประชุมกำหนดข้อตกลงและกำหนดแผนปฏิบัติการทำงานที่ชัดเจน

การมีส่วนร่วมของประชาชน

การประชุมสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการจัดการขยะซึ่งมุ่งเน้นหากชุมชนสามารถสร้างระบบการจัดการขยะขึ้นมาได้ ก็จะช่วยท้องถิ่นลดรายจ่าย ด้านการจัดการขยะ สามารถนำงบประมาณไปดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นได้ และชุมชนสามารถสร้างรายได้จากการขายขยะ

การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเรื่องการคัดแยกขยะและลดปัญหาขยะในตำบลตะกุง ระหว่าง “เทศบาลตำบลตะกุง กับผู้นำชุมชน/ผู้นำหมู่บ้านตำบลตะกุง/หน่วยงานราชการในพื้นที่” และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการธรรมนูญสุขภาพ ตามเทศบัญญัติเรื่องการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย

ขยะที่ได้นำไปไหน

- กิจกรรมทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร เศษผักผลไม้ กิ่งไม้ ทางปาล์ม ย่อยโดยใช้เครื่องบดสับ
- เศษอาหารจากชุมชนนำไปสู่คนทำปุ๋ย
- โครงการ “ธนาคารขยะ”
- กิจกรรมสิ่งประดิษฐ์จากของเหลือใช้
- กิจกรรมทอดผ้าป่าขยะ
- กิจกรรมบูรณาการจัดการขยะชุมชน บวร = บ้าน วัด โรงเรียน

การจัดการขยะอันตราย

- มีจุดรับฝากขยะอันตรายจำนวน ๑๑ จุด ตามศาลาหมู่บ้าน และสถานที่ราชการในพื้นที่

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เกาะช้าง

เนื่องจากเกาะช้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดตราด ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมายังเกาะช้างเป็นจำนวนมาก ประกอบกับการขยายตัวของสถานประกอบการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นที่พัก ร้านอาหาร เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว สิ่งตามมาคือมีขยะมูลฝอยจำนวนมาก เฉลี่ยวันละ ๒๕ ตัน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเก็บขนและกำจัด ซึ่งในปัจจุบันเทศบาลตำบลเกาะช้างเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการดังกล่าว โดยได้ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างได้ เพื่อรับขยะมูลฝอยจากตำบลเกาะช้างได้มากำจัดในพื้นที่ตำบลเกาะช้างด้วย โดยใช้ระบบกำจัดแบบเครื่องคัดแยก และเทกองกลางแจ้ง ปัจจุบันเครื่องคัดแยกและอาคารขำรุดเสียหายไม่สามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพทำให้มีขยะมูลฝอยตกค้างสะสมที่ไม่สามารถกำจัดได้เป็นจำนวนมาก โดยสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยตั้งอยู่ในพื้นที่ เขิงเขา มีฝนตก

จะมีน้ำชะขยะไหลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบกับภูมิประเทศของเกาะช้างที่เป็นภูเขาสูงส่งผลให้รถบรรทุกขยะมูลฝอยใช้งานหนัก จึงชำรุดเสียหายและมีค่าใช้จ่ายในบำรุงรักษาสูง

แนวทางแก้ไขปัญหา

การดำเนินการของจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ประชาชน และผู้ประกอบการต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยได้แก่

๑. การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มจิตอาสาในพื้นที่ อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.) และกลุ่ม TRASH Hero เช่นเก็บกิจกรรมเก็บขยะบริเวณชายหาดตามถนนสายหลักและสายรอง และการเก็บขยะทางทะเลทุกวันพุธของสัปดาห์

๒. ดำเนินการติดตั้งถังขยะเปียกหรือขยะเปียกครัวเรือน ณ ที่ว่าการอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครัวเรือน และสถานที่ราชการต่างๆ

๓. จังหวัดตราดเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณโครงการปรับปรุงโรงคัดแยกขยะและกำจัดขยะมูลฝอยเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด งบประมาณ ๖๑,๐๕๒,๐๐๐ บาท ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณา

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาของระบบเก็บผลเป็นการเร่งด่วน ในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงได้จัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนให้เทศบาลตำบลเกาะช้าง ในการจัดซื้อรถเก็บขนขยะมูลฝอยขนาด ๖ ตัน ๖ ล้อ ปริมาตรกระบอกลูบไม่ต่ำกว่า ๖,๐๐๐ ซีซี จำนวน ๒ คัน งบประมาณ ๔,๘๐๐,๐๐๐ บาท

ปัญหาน้ำเสีย

ปัญหาและผลกระทบเกี่ยวกับน้ำเสียจากสถานประกอบการ โรงแรม และน้ำเสียจากครัวเรือนในพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน ทั้งนี้เกาะช้างยังไม่มีการบริหารจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดต่างๆที่ถูกระบายลงสู่ที่ระบายน้ำและทำให้เกิดภาวะน้ำเน่าเสียส่งผลให้น้ำเสียบางส่วนไหลออกสู่ทะเลโดยไม่ผ่านการบำบัด

แนวทางแก้ไขปัญหา

องค์การการจัดการน้ำเสีย (อจน.) ได้ศึกษาและออกแบบระบบรวบรวมน้ำเสียบริเวณหาดทรายขาว อำเภอเกาะช้าง งบประมาณ ๑๑๗,๘๙๓,๖๐๖ บาท โดยการรวบรวมน้ำเสียทั้งหมดไว้ในจุดเดียวกัน ซึ่งสังเกตจากสภาพภูมิประเทศ ทั้งนี้ ระบบรวบรวมน้ำเสียเป็นระบบรวบรวมน้ำเสียจากแหล่งชุมชนและสถานประกอบการโรงแรมบริเวณพื้นที่หาดทรายขาวมีทิศทางการไหลตามสภาพภูมิประเทศจากบริเวณที่สูงลงสู่จุดต่ำสุด มีการออกแบบท่อรับน้ำเสยรวมเพื่อป้องกันการรั่วซึม หรือการลักลอบทิ้งน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติการเลือกบริเวณที่จะก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งได้มีการสำรวจพื้นที่ก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสมแล้ว โดยใช้พื้นที่เฉพาะสำหรับตัวบ่อบำบัดประมาณ ๐.๗๖ ไร่ หากรวมกับอาคารประกอบอื่นๆ ใช้พื้นที่ทั้งหมดไม่เกิน ๑ ไร่ หรือ ๔๐๐ ตารางวา โดยพื้นที่ที่จะดำเนินการ จังหวัดตราดอยู่ระหว่างขอความยินยอมให้ใช้ประโยชน์ที่ดินราชพัสดุจากกองทัพเรือ

